

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 10 Sayı: 50 Volume: 10 Issue: 50

Haziran 2017 June 2017

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

TÜRKİYE'NİN PKK TERÖR ÖRGÜTÜNE YÖNELİK OPERASYONLARI NEDENİYLE GEÇİCİ ZORUNLU GÖÇ EDEN VATANDAŞLARIN ALDIĞI KAMU HİZMETLERİNİN DEVLET İTİBARINA ETKİSİ: MARDİN ÖRNEĞİ

THE EFFECT OF PUBLIC SERVICES THAT TEMPORARY COMPULSORY IMMIGRANTS ARE TAKING TO GOVERNMENT'S REPUTATION IN THE TURKEY'S OPERATIONS AGAINST PKK TERROR ORGANIZATION: THE CASE OF MARDİN

Hasan GÜLLÜPUNAR*
Zühal FİDAN**

Öz

PKK terör örgütünün 7 Haziran 2015 Milletvekili Genel Seçimi Sonrasında eylemlere yeniden başlaması ve Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki bazı yerleşim birimlerinde hendekler açması nedeniyle Türkiye Cumhuriyeti güvenlik güçleri tarafından geniş çaplı operasyonlar başlatılmıştır. Bu operasyonlar nedeniyle bölgenin birçok yerleşim yerinde sokağa çıkma yasağı ilan edilmiştir. Bu süreçte birçok vatandaş geçici olarak farklı şehirlere göç etmek durumunda kalmıştır.

Bu çalışma operasyonlar döneminde geçici olarak göç eden vatandaşlara devletin sağladığı sağlık, sosyal, eğitim ve güvenlik hizmeti ile ekonomik yardımların devletin itibarı açısından nasıl bir etki yaptığını ele almaktadır. Bu amaçla, Mardin şehir merkezine çevre illerden ve ilçelerden geçici zorunlu göç eden vatandaşlar üzerinde bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırma için oluşturulan soru formu üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde sağlık, sosyal, eğitim, güvenlik ve ekonomik yardım hizmetleriyle ilgili yargılar bulunmaktadır. İkinci bölümde devletin itibarıyla ilgili genel algının tespiti amacıyla devlete olan güven düzeyini, ülkenin birlik ve bütünlüğünü, bölgenin ekonomik geleceğini ve fiili Kürt siyasi hareketine dönük yaklaşımları içeren yargılar bulunmaktadır. Üçüncü bölümde ise sosyo-demografik ve göç durumu ile ilgili sorular yer almaktadır. Mardin şehir merkezine geçici zorunlu göç eden 350 vatandaşın katıldığı araştırmada sağlık, sosyal ve eğitim hizmetleri ile göç eden vatandaşlara verilecek ekonomik desteğin devlet itibarını güçlendirdiği sonucuna varılmıştır. Ayrıca araştırma verileri bölgedeki Kürt siyasi hareketi ile PKK'nun birlikte temsil edildiği görüşünü desteklemektedir.

Anahtar Kelimeler: İtibar, Türkiye, Mardin, Kamu Hizmeti, PKK.

Abstract

After the Turkish general elections on 7 June 2015 terror organization PKK has started its attacks again and dug ditches in some regions of southeastern Anatolia. After these events The Republic of Turkey has started wide-scaled military operations. With these operations curfew declared in many settlements in the area. And in this process many citizens temporarily migrated away to different cities.

This study deals with the health, social, education and security services and economic aids that given to these temporary immigrants by the Turkish government. These services and aids will be examined in terms of their effects on the Turkish Government's reputation. For this purpose a research has been made on the temporary compulsory immigrants that came to Mardin from the surrounding cities. The questionnaire prepared for the research consists of three sections. The first section contains the judgments on health, social, education, security services and economic aids. In the second section there are judgements about the level of trust in the state, the unity and integrity of the country, and the economic future of the territory, and the approaches towards the Kurdish political movements in order to determine the general perception of the state. And in the third section there are questions about the socio-demographic and immigration status. 350 temporary immigrants -who lives in Mardin now- joined in this research and the results shows that the health, social and education services and economic aids is strengthens the reputation of the state. In addition to that the research data supports the view that the Kurdish political movement in the region and the PKK are represented together.

Keywords: Reputation, Turkey, Mardin, Public Service, PKK.

Giriş

Türkiye tarihinde 1806-1912 yıllarını kapsayan Cumhuriyet öncesinde 12, 1924- 1940 yılları arasını kapsayan Cumhuriyet döneminde ise 24 Kürt isyanı oldu. 1950'li yıllardan sonra ise aşiretlerin ileri gelenleri ve medrese kökenli din görevlileri gibi nüfuzlu insanlardan oluşan yaşlı kuşak Kürt milliyetçiliğini benimserken; üniversitelerde okuyan Güneydoğu Anadolu Bölgesi gençlik kesimi radikal sol örgütlerin içerisinde yer aldı. Daha sonrasında Kürt milliyetçiliği ve Marksist-Leninist düşüncenin sentezinden oluşan yeni bir akım doğdu ve bunlar Doğu Devrimci Kültür Ocaklarını (DDKO) kurdular. 1970 askeri muhtırası ile birlikte bu ocaklar kapatıldı ve üyeleri dağıtıldı. Bu süreçte bu hareketi benimseyenler çeşitli sol örgütler bünyesinde yer aldılar (Gül 2012: 109-110).

* Doç. Dr. Erciyes Üniversitesi, İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü.

** Yrd. Doç. Dr. Aksaray Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü.

1970'lere gelindiğinde terörü ve şiddeti benimseyen bir örgütün temelleri atılmıştır. Bu girişim 1974'te Ankara'da Abdullah Öcalan ve arkadaşları tarafından başlatılmıştır. Çeşitli örgütlenmeler içerisinde yer alan Abdullah Öcalan, 1978 yılında Diyarbakır'ın Lice İlçesi Fis köyünde gerçekleşen bir toplantı ile Kürdistan İşçi Partisini (PKK) kurmuştur. Örgütün temel amacı, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesini Türkiye'den ayırarak İran, Irak ve Suriye toprakları üzerinde bağımsız bir Kürdistan devleti kurmaktır (Ceylan 2012: 293-294; Gül 2012: 110-11).

12 Eylül 1980 darbesi öncesinde Abdullah Öcalan ve örgütün önde gelen liderleri Suriye'ye geçmiştir. Burada Suriye istihbarat birimlerinin aracılığıyla Filistin Halk Kurtuluş Partisi Cephesiyle ilişkiler kurmuşlardır. Filistin örgütü Lübnan-Bekaa Vadisi'nde PKK'ya yer vermiştir. Burası PKK'nın bir eğitim kampına dönüşmüş ve PKK elemanları bu kampta eğitilmişlerdir. 1983 yılında Suriye'nin de yardımıyla Kürdistan Demokratik Partisi Başkanı Mesut Barzani ile anlaşılmış ve elemanlarının bir kısmını Kuzey Irak'a geçirmiştir. Bu süreçle birlikte Türkiye'ye karşı silahlı mücadele başlatılmıştır. 15 Ağustos 1984'te bu kamplardan Türkiye'ye geçen Terör örgütü PKK elamanları ilk saldırıyı gerçekleştirmişlerdir. Böylece 80'li yıllara kadar bir kimlik sorunu olarak çözülememiş olan Kürt sorunu, bu yıllardan itibaren PKK'nın gölgesi ve himayesi altına girmiş ve daha çözülemez bir hal almıştır (Altun, 2013: 64). Bu dönemden itibaren toplumsal talebin kazanılması için etnik şiddet bir yöntem olarak benimsenmiştir. Böylece özerklik ve ayrılık talepleri ortaya çıkmıştır (Arakon 2010: 180).

PKK terör örgütü ilk olarak köylerde etkinlik sağlamak istemiş ve işsiz gençleri hedef almıştır. Daha sonra aşiret ağalarına yönelmiştir. Ancak örgüt, ilk dönemde ciddi bir halk desteği alamamıştır. Çünkü örgüt Marksist bir söyleme sahiptir (Işık 2011: 132). 1990'lı yıllara gelindiğinde PKK, kitle gösterileri ve olayları ile Güneydoğu Anadolu Bölgesinde bulunan bazı şehirlerde toplumsal kitle olaylarını yönlendirerek provoke etmiş ve bu dönemden itibaren siyasi faaliyetlere ağırlık vermiştir (Kuzu 2009: 131). Bu dönemde meslek kuruluşları, demokratik kitle örgütleri ve sendikalara sızmaya başlamıştır (Ekinci 2011: 70). Abdullah Öcalan'ın 1999'da yakalanarak Türkiye'ye getirilmesiyle birlikte yeni bir dönem başlamış ve Örgüt silahlı mücadeleye son verdiğini açıklamıştır. Dolayısıyla bağımsız Kürdistan fikrinden vazgeçmiştir. Bunun yerine içeriği açıkça belli olmayan demokratik bir konfederasyonu savunmaya başlamıştır (Arakon 2010: 183). Silahlı eylemlerini 2000'li yıllarla birlikte siyasal alana taşımak isteyen örgüt, özellikle ideolojik eğitime önem vermiştir (Özkan - Özdemir 2014: 52). Örgüt bu söylem, strateji ve yapısal değişikliği hayata geçirmek amacıyla KCK yapılanmasını kurmuştur. PKK/KCK yapısı bir yandan şiddet eylemleriyle hem bölge halkına hem de devlete güçlü olduğu imajını verirken, diğer yandan siyasallaşma çabalarına devam ederek ikili bir strateji izlemiştir (Özeren - Sezer vd. 2012: 60).

İlk silahlı eylemlerle birlikte 1984'ten 1999'a kadar coğrafi alan kazanma stratejisi izleyen örgüt, 2000'li yılların başından itibaren psikolojik alan kazanma stratejisini benimsemiştir (Özeren - Sezer vd. 2012: 60). PKK terör örgütünün 2000'li yıllarda izlediği bu strateji devam ederken devlet tarafından Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yaşanan bu sorunun çözümü için yeni adımlar atılmıştır. Bu adımların en önemlilerinden biri 2009 yılından itibaren adı önce "Kürt açılımı", "demokratik açılım", "milli birlik projesi" ve "çözüm süreci gibi isimlerle tanımlanan ve Kürt tarafı, Kürt kimliği etrafında şekillenen siyasi, dilsel ve kültürel hakların tanınması yönünde gelişen bir sürecin başlamasıdır (Arakon 2010: 186-187). 2009'da başlayan ve 7 Haziran 2015 Milletvekili Genel Seçimi sonrasında kadar devam eden bu süreç, geçen 6 yıl içerisinde ciddi sorunlarla zaman zaman kesintiye uğramıştır. 2015 Milletvekili Genel Seçimleri sonrasında eylemlerine yeniden başlayan PKK terör örgütü yeni bir stratejiyle çatışmaları şehirlere taşımak için yerleşim merkezlerinde hendekler kazmıştır. Yaşanan çatışmalar nedeniyle birçok vatandaş farklı şehirlere göç etmek zorunda kalmıştır. Yeni süreçte devlet, silahlı mücadelenin yanında geçmiş çatışma dönemlerine göre çok daha yoğun bir şekilde sosyal, ekonomik ve sağlık alanında önlemler almıştır. Bu çatışmaların en önemli özelliği PKK'nın halkın desteğiyle sokaklarda daha etkin bir mücadele vermek istemesi ve devletin ise bir taraftan terör elemanlarıyla çatışırken diğer taraftan devletin bir gereği olarak halka zarar vermemek istemesidir. Dolayısıyla devlete olan güven ve devletin itibarı PKK'nın bu çatışmalarda yenilgiye uğramasının en önemli nedeni olarak görülebilir.

Bu çalışma kazılan hendekler sonrasında yaşanan sokak çatışmaları nedeniyle geçici zorunlu göç eden vatandaşların aldıkları kamu hizmeti bağlamında devlete olan algılarını ele almaktadır. Bu bağlamda Mardin iline geçici göç eden vatandaşların oluşturduğu bir örneklem grubu üzerinde araştırma yapılmıştır.

1. Literatür

Bir siyasal sistemin ona tabi olanlar açısından meşru olarak görülmesi, siyasal sistemin devamlılığı açısından oldukça önemlidir. Meşruiyet değeri, farklılıklara rağmen siyasal sistemin devamlılığını sağlamaktadır. Vatandaşlarda oluşan meşruiyet algısı, iktidar mücadelelerine ve bu bağlamda gerçekleşen çatışmalara rağmen siyasal sistemin birlik ve bütünlüğüne karşı gelişen tüm tehditlerin önündeki en önemli engellerden biridir. Dolayısıyla bir siyasal sistemin geçmişten bu güne ve geleceğe dönük olarak oluşturduğu itibar değeri aynı zamanda o siyasal sistemin varlığının ve devamının bir teminatı olarak

görülebilir. Bu bakımdan akademik alanda özel işletmeler bağlamında çokça ele alınan bir konu olan itibar kavramının halkın devlete dönük algısı olarak da ele alınması önem taşımaktadır.

Saygınlık ve prestij anlamlarını ifade eden (<http://www.tdk.gov.tr>) itibar zihinlerde var olan soyut bir anlamı tanımlamaktadır. Elle tutulamayan bir taşıyıcı olarak toplum içinde değer görmeyi, beğenilmeyi ve takdir edilmeyi sağlamaktadır (Kadıbeşegil 2013: 59). Ancak zamana ve şartlara bağlı olarak bu soyut anlamın birçok somut göstergesi olabilmektedir.

Algılama ve gerçeklik gibi iki unsurdan meydana gelen (Schultz - Werner, 2005'ten aktaran; Karaköse 2012: 12) itibar, gösterilen performansla ilgili paydaşların toplam algısını tanımlayan kolektif bir inşadır (Fombrun - Gardberg vd. 2000: 242). Diğer bir ifadeyle kamuoyunun sahip olduğu tüm görüş, yargı, düşünce, güven ve inanç sisteminin bir bütünüdür (Eroğlu - Solmaz 2012: 1).

Kurumsal bir yapının hem iç hem dış çevresinde yer alan kişilerin toplu algılarını temsil eden itibar (Verçič - Verçič 2007: 277), tüm hedef kitlelerle ilişkileri devam ettirebilmek için yapılan ve bazen de yapılamayan bütün çalışmaları kapsamaktadır (Okay - Okay 2016: 418).

İtibar geçmişte yapılan eylemlerle birlikte gelecekteki eylemleri de kapsamakta (Okay - Okay 2016: 418) ve olumlu bir anlam yüklenerek uzun bir dönemde oluşmaktadır (Peltekoğlu 2016: 582; Wry - Deephouse 2006). Uzun bir zaman diliminde oluşan bu değer ana vurgusu, güvenilir olmakla ilgilidir (Karatepe 2008: 84). Diğer bir ifadeyle takdir etmenin, saygı ve güven duygusunun ifadesidir (Karaköse 2012: 37).

İnsanlar arasında gerçekleşen etkileşimi bütün yönleriyle açık bir zeminde düzenlemek çoğu zaman mümkün değildir. Bu nedenle güven konusu önemli bir kavram olarak ortaya çıkmaktadır (Crepaz 2008: 93). Bu etkileşim sürecinin başarısı, insanların birbirine güven duymasıyla yakından ilgilidir. Aynı zamanda bireylerarası etkileşim de güven oluşumunda güçlü bir etkendir (Painter 20015: 807). Daha açık bir ifadeyle toplumsal bir barışın oluşabilmesi için bireyler arasında güven duygusunun olması, güven duygusunun gelişebilmesi için de bireyler arasında etkileşimin olması gerekmektedir.

Siyaset bilimi literatüründe siyasal güven konusuna iki temel perspektiften bakılabilir. Bunlar; siyasal güvenin demokratik kurumlar tarafından üretildiğini dile getiren kurumsal teori ve siyasal güvenin sosyal güven gibi tarihi kültürel faktörlere dayalı olduğunu savunan kültürel teoridir (Ma - Yang 2014: 323). Kültürel teoride yüksek sosyal güven, yüksek siyasal güvene öncülük etmektedir. Kurumsal teoride ise siyasal güven, kurumların ve yönetimin performansı ve yönetim kalitesine bağlıdır (Ma - Yang 2014: 325).

Toplumda dağılan adaletle ilgili oluşan bireysel algı ile siyasal güven arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Çünkü demokratik rejimler, ülkedeki eşitsizliğin genişlemesi nedeniyle vatandaşlar tarafından sorumlu tutulurlar (Zmerli - Castillo 2015: 190). Dolayısıyla siyasal kurumlara güven konusunda demokrasi ölçütü ve ekonomik performans vatandaşlar tarafından öncelikli olarak değerlendirilmektedir (Johnson 2005: 80).

Bireyin ekonomik güvenliği ve ulusal ekonomik performans siyasal kurumlara olan güveni önemli ölçüde etkilemektedir (Lee 1994: 36). Ulusal ekonomik performansta belirli bir düzeye kadar gerçekleşecek olumsuzluk vatandaşın güven düzeyini azaltırken, bu olumsuzluğun belirli bir seviyenin üzerine çıkması durumunda güven artabilmektedir (Zmerli - Castillo 2015: 179). Çünkü ekonomik performanstaki olumsuzluğun ciddi bir boyuta ulaşması, bireyi ulusal başarı duygusundan uzaklaştırarak bireysel yaşamı ile ilgili sonuçlar elde etmeye itebilmektedir.

Farklılıkların entegre edilmesi ülkedeki birlik ve bütünlüğü pekiştirmesi nedeniyle siyasal sisteme duyulan güveni artırmaktadır. Siyasal sisteme katılan ve entegre olan vatandaşlar, entegre olmayan ve siyasal katılım göstermeyen vatandaşlara göre hükümet kuruluşlarına daha yüksek bir güven duymaktadırlar (Christensen - Laegreid 2005: 505). Aynı şekilde güçlü sivil ulusal bir kimlik, siyasal güveni olumlu; güçlü etnik ulusal bir kimlik ise siyasal güveni olumsuz yönde etkilemektedir (Berg - Hjerm 2010: 390).

Siyasal güvenin oluşmasında sosyo-demografik özelliklerin de etkisi bulunmaktadır. Örneğin yüksek eğitimliler, düşük eğitimlilere göre hükümetlere daha fazla güven duymaktadırlar (Christensen - Laegreid 2005: 505-506; Schoon - Cheng vd. 2010: 144). Ayrıca yapılan bazı araştırmalarda yaşlıların gençlere göre siyasal kurumlara ve hükümete daha fazla güven duydukları ortaya konmuştur (Johnson 2005: 63; Christensen - Laegreid 2005: 505-506).

Devlet ve vatandaş arasında oluşturulacak yüksek güven düzeyi kriz dönemlerinde oluşabilecek hasarları en aza indirmek açısından önem taşımaktadır. Devlete duyulan güvenin bir ifadesi olarak tanımlanabilecek devlet itibarı, kamu yönetimindeki kriz yönetim sürecinin önemli odak noktalarından biridir. Çünkü kamudaki kriz yönetim süreci, halkın güven ve desteğinin zedelenmesini ya da kaybedilmesini önlemek üzere kurumsal yapıdan ya da kurumsal çevreden kaynaklanabilecek büyük çaplı sorunların doğmadan ve kontrolden çıkmadan bilinçli, sistemli ve koordineli bir biçimde yönetilmesini kapsamaktadır (Akdağ - Arklan 2013: 34). Dolayısıyla sabırlı bir süreçle uzun bir zaman diliminde

kazanılan yüksek düzeydeki itibar değeri, bir taraftan kriz anında devletin hareket alanını genişletmekte diğer taraftan kriz yönetim sürecinden doğrudan etkilenmektedir.

2. Araştırma Soruları

Güneydoğu Anadolu Bölgesinde çatışmalar nedeniyle geçici zorunlu göç eden vatandaşların aldıkları kamu hizmetlerinin devlete olan algıları üzerindeki etkisini ele alan bu çalışmanın araştırma soruları şu şekilde belirlenmiştir:

- Zorunlu geçici göç eden vatandaşlara sunulan hizmetlerin alt faktörleri nedir?
- Sunulan hizmetler “Operasyonlar sonrasında tekrar evimize döneceğimize inanıyorum algısı üzerinde etkili midir?
- Sunulan hizmetler “Bu yaşanan süreç Türkiye’deki birlik ve kardeşliği daha da güçlendirecektir” algısı üzerinde etkili midir?
- Sunulan hizmetler “Yapılan operasyonlarda devlete olan güvenim tamdır” algısı üzerinde etkili midir?
- Sunulan hizmetler “Bölgemizde en çok oyu alan HDP’ye karşı bölge halkının güveni sarsılmıştır” algısı üzerinde etkili midir?
- Sunulan hizmetler “Bu yaşanan süreç Türkiye’deki birlik ve kardeşliği zayıflatacaktır” algısı üzerinde etkili midir?
- Sunulan hizmetler “Çatışmaların yeniden başlamasının sorumlusu PKK’dır” algısı üzerinde etkili midir?
- Sunulan hizmetler “HDP’nin izlediği siyaset çatışmaları yeniden başlatmıştır” algısı üzerinde etkili midir?
- Sunulan hizmetler “Çatışmaların yeniden başlamasının sorumlusu devlettir” algısı üzerinde etkili midir?
- Sunulan hizmetler “Çatışma ortamı bittiğinde daha iyi bir geleceğimiz olacak” algısı üzerinde etkili midir?
- Sunulan hizmetler “Barış ortamı bütünüyle sağlandığında yatırımlar artacaktır” algısı üzerinde etkili midir?

3. Yöntem

3.1. Araştırmanın Uygulanması ve Örneklem

7 Haziran 2015’te gerçekleştirilen Milletvekili Genel Seçimi sonrasında başlayan PKK terör örgütü eylemleri nedeniyle yoğunluklu olarak Türkiye’nin Güneydoğu Anadolu Bölgesinde güvenlik güçlerinin operasyonları başlamıştır. 2015’in sonu ve 2016’nın ilk yarısında bölgedeki birçok yerleşim merkezinde PKK terör örgütü tarafından açılan hendekler nedeniyle çatışmalar şehir merkezlerine taşınmıştır. Dolayısıyla bu süreçte birçok aile geçici olarak çevredeki şehir merkezlerine göç etmiştir. Devlet bir taraftan silahlı mücadele yürütürken diğer taraftan göç edenlerin temel ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla çalışmalar gerçekleştirmiştir.

Çalışmada geçici zorunlu göç eden vatandaşların devletten aldıkları temel hizmetlere bağlı olarak devletin itibarıyla ilgili algılarında nasıl bir değişimin olduğunun tespiti amacıyla bir araştırma yapılmıştır. Araştırma 2016’nın Nisan, Mayıs ve Haziran aylarında gerçekleştirilmiştir. Araştırmada amaçlı rastlantısal örneklem yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın amacına uygun olarak geçici zorunlu göç edenlere yardım dernekleri, göç edenlerin Mardin’de bulunan akrabaları, göç edenlerin ihtiyaçları için başvurdukları kardeşlik ve dayanışma platformu ve göç eden kadınların eğitim aldığı olgunlaşma enstitüsü aracılığıyla ulaşılmıştır. Ayrıca araştırmaya katılanların bir kısmına da doğrudan ikamet ettikleri evlere yapılan ziyaretlerle ulaşılmıştır. Araştırmada toplam 350 geçici zorunlu göç eden vatandaşla görüşülmüştür.

3.2. Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri oluşturulan bir anket formu ile toplanmıştır. Bu anket formu 3 ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm geçici zorunlu göç eden ailelerin Mardin’de aldıkları kamu hizmetlerinin tespitine dönük maddelerden oluşmaktadır. Burada zorunlu göç edenlerin ihtiyaçları doğrultusunda temel hizmet alanları olarak sağlık, sosyal, eğitim, ekonomik yardım ve güvenlik alt kategorileri oluşturulmuştur. Bu bölümde devletin zorunlu geçici göç eden vatandaşlara belirlenen başlıklar kapsamında hizmet sağlayıp sağlamadığı konusu ele alınmaktadır. Ancak güvenlik hizmetleri alt kategorisinde bulunan yargılar iki farklı yaklaşımla hazırlanmıştır. Bunlardan ilki, devletin bölgedeki vatandaşların güvenlik ihtiyacını yeterince karşılayıp karşılamadığı ile ilgili yargıları içerirken; ikincisi, vatandaşların güvenlik sorunu nedeniyle bölgede en çok oyu alan fiili Kürt siyasetine getirdiği eleştirileri kapsayan yargılardır.

Anket formunun ikinci bölümünde devletin itibarı ile ilgili araştırmaya katılanların algılarını ölçen yargılar bulunmaktadır. Daha açık bir ifadeyle bu bölüm, araştırmaya katılanların devlete olan güvenini, ülkenin birlik ve bütünlüğüne olan inancını, bölgenin ekonomik geleceği ile ilgili beklentilerini ve fiili Kürt

siyasetine bakışlarını ele alan yargılardan oluşmaktadır. Fiili Kürt siyasetine olan bakışı ele alan yargılar devlete olan algı açısından bir kıyaslama yapabilmek için oluşturulmuştur.

Çalışmanın üçüncü ve son bölümünde ise araştırmaya katılanların sosyo-demografik özellikleri, bir önceki seçimde hangi partiye oy verdikleri, nereden ve hangi koşulda göç ettikleri ve Mardin'deki ikametlerini soran sorulardan oluşmaktadır. Çalışmanın birinci ve ikinci bölümünde bulunan yargılar için alınan yanıtlarda 5'li Likert Ölçeği kullanılmıştır. Buna göre 1 "kesinlikle katılmıyorum", 2 "katılmıyorum", 3 "kararsızım", 4 "katılıyorum" ve 5 "kesinlikle katılıyorum" şeklinde tanımlanmıştır.

3.3. Verilerin Analizi ve Kullanılan Testler

Araştırmada elde edilen veriler SPSS 22 programı ile analiz edilmiştir. Çalışmada betimleyici istatistik, ortalama, faktör ve regresyon analizleri kullanılmıştır. Ayrıca araştırmada merkezi eğilimlerin belirlenmesi amacıyla ölçek derecelendirilmiştir. Bu bakımdan 1 ile 5 arasında alınan cevaplar için bir indeks oluşturulması amacıyla $4/5 = ,80$ puan aralığında 1,00'dan başlayarak derecelendirme yapılmıştır. Buna göre 1,00 - 1,80 arası "kesinlikle katılmıyorum", 1,81 - 2,60 arası "katılmıyorum", 2,61 - 3,40 arası "kararsızım", 3,41-4,20 arası "katılıyorum" ve 4,21-5,00 arası "kesinlikle katılıyorum" şeklinde derecelendirilmiştir.

4. Araştırma Bulguları

4.1. Betimleyici İstatistikler

Yüzde 45'i kadın ve yüzde 55'i erkek olan araştırmaya katılanların yüzde 23'ü 15-21 yaş, yüzde 20'si 22-27 yaş, yüzde 22'si 28-35 yaş, yüzde 20'si 36-45 yaş ve yüzde 15'i 46-85 yaş aralığındadır. Araştırmaya katılanların ailelerinin aylık gelirleri incelendiğinde yüzde 22'si 100-900 TL, yüzde 21'i 1000-1100 TL, yüzde 24'ü 1150-1500 TL, yüzde 20'si 1600 - 2150 TL ve yüzde 13'ü 2200-4500 TL gelire sahiptir. Eğitim durumu açısından bakıldığında ise araştırmaya katılanların yüzde 18'i ilkökul, yüzde 19'u ortaokul, yüzde 36'sı lise, yüzde 18'i ön lisans, yüzde 8'i lisans ve yüzde 1'i lisansüstü eğitime sahiptir.

Araştırmaya katılanların 1 Kasım Milletvekili Genel Seçiminde oy verdikleri parti dağılımı yüzde 56 HDP, yüzde 15 AK Parti, yüzde 1,4 MHP, yüzde 0,6 CHP ve yüzde 12 diğer partiler olarak gerçekleşmiştir. Oy verdiği partiyi belirtmeyenlerin oranı ise yüzde 15'tir. Mardin'e nereden göç ettikleri sorulduğunda araştırmaya katılanların yüzde 77,7'si Nusaybin, yüzde 7,1'i Şırnak, yüzde 4,6'sı Cizre, yüzde 2,3'ü İdil, yüzde 2,3'ü Diyarbakır, yüzde 1,4'ü Yüksekova, yüzde 0,3'ü Silvan demmiştir. Bu soruya araştırmaya katılanların yüzde 4,3'ü ise cevap vermemiştir. Kazılan hendeklerden kaynaklı olarak ortaya çıkan hangi durum nedeniyle göç ettikleri sorulduğunda ise araştırmaya katılanların yüzde 40'ı sokağa çıkma yasağının olacağını duyduğunda göç etmiş, yüzde 16'sı çatışmalar başlayınca göç etmiş, yüzde 13,7'si çatışmalar nedeniyle devlet zoruyla göç etmiş, yüzde 12,6'sı sokağa çıkma yasağı olmadan göç etmiş, yüzde 6,6'sı göç etmeye kendisi karar vermiş, yüzde 7,1'i ise diğer nedenler demmiştir. Bu soruya cevap vermeyenlerin oranı ise yüzde 4'tür. Mardin'deki konaklama durumları sorulduğunda, araştırmaya katılanların yüzde 45,1'i kendi imkanlarıyla ev kiraladığını, yüzde 29,1'i akrabalarının yanında kaldığını, yüzde 6'sı devletin gösterdiği otellerde kaldığını, yüzde 4,9'u devlet yardımıyla ev kiraladığını ve yüzde 11,2'si de konaklama türünü diğer olarak belirtmiştir. Bu soruya cevap vermeyenlerin oranı yüzde 3,7'dir.

4.2. Geçici Göç Döneminde Verilen Kamu Hizmetleri

Terör örgütü PKK'nın 2016 yılında Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki bazı il ve ilçe merkezlerinde hendekler kazarak güvenlik güçleriyle girdiği çatışma döneminde birçok vatandaş geçici olarak göç etmek zorunda kalmıştır. Bu süre içerisinde devlet tarafından göç eden vatandaşlara çeşitli hizmetler sunulmuştur. Öncelikle vatandaşların sağlık, eğitim, ekonomik ihtiyaçları karşılanmıştır. Bu çalışmada göç sürecinin yaşandığı dönemde vatandaşların aldıkları kamu hizmetleri ve buna bağlı olarak çatışma dönemi, sonrası ve Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki etkin siyasi güç olan fiili Kürt siyaseti ile ilgili algıları üzerinde bir araştırma yapılmıştır. Bu nedenle öncelikli olarak bölgede yaşanan kriz döneminde vatandaşa sağlanan hizmetlerle ilgili alt faktörler belirlenmiştir.

Zorunlu göç eden vatandaşların aldıkları kamu hizmetleriyle ilgili alt faktörlerinin tanımlanması amacıyla faktör analizi uygulanmıştır. Yapılan analizde faktöre tabu tutulan maddeler ile ana grup arasında anlamlı bir fark ($p=,000$) bulunmuştur. Zorunlu olarak göç eden vatandaşların aldıkları hizmetlerle ilgili olarak hazırlanan 37 maddenin 30'unun faktörlere ayrılabilmesi görülmüştür. Yapılan analizde Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Örneklem yeterliliği ölçütü 0,926 olarak gerçekleşmiş ve toplam varyansın yüzde 61,339'u açıklanmıştır (Tablo 2). Gerçekleşen KMO Örneklem yeterliliği ölçütü çok iyi olarak tanımlanabilecek bir değeri ifade etmektedir (Kalaycı 2006: 322). Dolayısıyla araştırmada elde edilen verilerle faktör analizi yapılması konusunda yüksek bir kabul söz konusudur. Açıklanan varyans oranının ise sosyal bilimlerden bakıldığında oldukça yüksek bir değere sahip olduğu söylenebilir. Bununla birlikte faktörlere ayrılan 30 maddenin güvenilirlik değeri (α)0,921 olarak gerçekleşmiştir. Bu değer, ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğunu göstermektedir (Kayış 2006: 405).

Çalışmada, sağlık ve sosyal destek alanı ile ilgili yargıların yer aldığı 13 maddeden oluşan birinci faktör “sağlık ve sosyal hizmet” olarak tanımlanmıştır. Toplam varyansın yüzde 25,243’ünün açıklandığı faktörün güvenilirlik değeri ($\alpha=,935$) oldukça yüksek olarak gerçekleşmiştir (Tablo 2). En yüksek faktör yükü ($,806$) “Psikolog ve sosyal hizmet uzmanları gibi devlet görevlileri düzenli olarak takip yapıyor” maddesinde, en düşük faktör yükü ($,532$) ise “Her türlü ilacı sorunsuz bir şekilde alabiliyoruz” maddesinde gerçekleşmiştir. “Sağlık ve Sosyal Hizmet” faktöründe yer alan maddelerin genel ortalaması $2,326$ ’dır (Tablo 1). Bu durum araştırmaya katılanların devletten aldıkları sağlık ve sosyal alandaki hizmetleri yeterli bulmadıklarını göstermektedir.

Çalışmada tanımlanan ikinci faktör, zorunlu göç eden vatandaşlara sunulan eğitim hizmetleri ile ilgili 7 maddeden oluşmaktadır. Faktörde yer alan maddelerin genel güvenilirlik değeri $\alpha=,868$ olarak gerçekleşmiştir. Toplam varyansın yüzde 14,694’ünün açıklandığı faktörün öz değeri $2,967$ ’dir (Tablo 2). En yüksek faktör yükü ($,792$) “Çocuklarımıza sınavlar için takviye kurslar veriliyor” maddesinde; en düşük faktör yükü ($,614$) ise “Rehber öğretmenler çocuklarımıza rehberlik hizmeti veriyor” maddesinde gerçekleşmiştir. Maddelerin genel aritmetik ortalaması 2.869 ’dur (Tablo 1). Dolayısıyla araştırmaya katılan vatandaşlar devletin sağladığı eğitim hizmetlerinin yeterliliği konusunda kararsız olduklarını belirtmektedirler.

Tablo 1: Kamu Hizmetleri Bağlamında Tanımlanan Faktörler

MADDELER	A.O	SS	F. Yüğü					
			1	2	3	4	5	
Faktör 1: Sağlık ve Sosyal Hizmet								
Psikolog ve sosyal hizmet uzmanları gibi devlet görevlileri düzenli olarak takip yapıyor	2,0893	1,2642	,806				-,166	
Devleti temsilen çeşitli görevli personel zaman zaman evimizi ziyaret ediyor	2,1618	1,2763	,766	,119				
Devlet tarafından göç edenlere dönük sosyal etkinlikler düzenleniyor	2,2701	1,3115	,764	,117	,113		-,120	,124
Kadınlara dönük halk eğitim kursları düzenleniyor	2,2853	1,2534	,743	,196				,226
Düzenli olarak sağlık kontrollerimiz yapılıyor	2,2717	1,2892	,732	,260	,184		-,142	
Bulaşıcı hastalıklar için gerekli aşılama çalışmaları yapılıyor	2,3499	1,3021	,716	,233	,147			
Göç eden yaşlılara bakım hizmeti veriliyor	2,3032	1,2346	,701	,140			-,103	,240
Göç eden engelli çocuklarımız rehabilitasyon merkezine götürülüyor	2,2667	1,2565	,684	,198			-,124	,207
Aile hekimleri tarafından gerekli kontroller yapılıyor	2,5221	1,2916	,662	,280	,159			
Göçten etkilenen çocuklara psikolojik destek veriliyor	2,2536	1,2650	,650					,343
Bakıma muhtaç hastalar için evde sağlık hizmeti veriliyor	2,4535	1,3361	,647	,313	,225			
Hastanelerden her türlü sağlık hizmetini ücretsiz olarak alıyoruz	2,4380	1,3660	,615	,249	,268			
Her türlü ilacı sorunsuz bir şekilde alabiliyoruz	2,5735	1,3676	,532	,365	,363			
Aritmetik Ortalama	2,3260							
Faktör 2: Eğitim								
Çocuklarımıza sınavlar için takviye kurslar veriliyor	2,7713	1,2889	,167	,792				,109
Okullarımızda öğretmen sıkıntısı yaşanmıyor	2,9501	1,2596	,163	,750	,161			,110
Sınav tarihleri ile ilgili gerekli kolaylıklar sağlanıyor	2,8879	1,3171	,194	,716	,114			,139
Çocuklarımız sorunsuz bir şekilde okullara yerleştirildi	2,9501	1,3088		,711	,257			,117
Çocuklarımıza telafi eğitimi veriliyor	2,8915	1,3486	,238	,644				
Okullarımızda derslik sıkıntısı bulunmamaktadır.	2,9254	1,2469	,215	,614	,204		,185	
Rehber öğretmenler çocuklarımıza rehberlik hizmeti veriyor	2,7096	1,2466	,368	,614				-,123
Aritmetik Ortalama	2.8694							
Faktör 3: Fiili Kürt Siyasetine Duyulan Tepki								
Bölgemizdeki can güvenliği sorununun tek sorumlusu en çok oyu alan HDP’nin izlediği siyasettir	2,5756	1,3834	,157	,167	,809	,140		,107
PKK’nın varlığı bölge halkının can güvenliğini yok etmektedir.	2,6977	1,4025	,162	,199	,780			,142
En önemli sorunumuz can güvenliğimizin sağlanmasıdır	3,4822	1,4064	,105		,535	,397		,199
Aritmetik Ortalama	2,9185							
Faktör 4: Güvenlik İhtiyacı								
Bölgemizdeki can güvenliği konusunda devlet sorumluluklarını yerine getirememektedir.	3,1977	1,4369					,817	-,262
Devletin güvenlik güçleri yetersizdir	2,9449	1,3916	-,268	,116			,746	
Can güvenliğimiz yok	3,4509	1,5215	,234	,123			,617	,479
Aritmetik Ortalama	3,1978							
Faktör 5: Ekonomik Destek								
Banka ve diğer kredi borçları için devletin kolaylıklar sağlayacağını düşünüyorum	2,6773	1,3033	,389	,128	,273			,678
Operasyonlar sonrası bölgemizin kalkınması için devletin ekonomik teşvikler vereceğini düşünüyorum	2,8053	1,2447	,396	,259	,261	,104		,611
Devletin terör nedeniyle uğradığımız zararı (ev, iş yeri gibi) karşılayacağına inanıyorum	2,7703	1,3248	,397	,267	,381			,506

Tablo 2: Faktörler ve Güvenilirlik Değerleri

Faktörler	Özdeğer (Eigenvalues)	Varyans (%)	C. Alpha
Faktör 1: Sağlık ve Sosyal Hizmet	10,484	25,243	,935
Faktör 2: Eğitim	2,967	14,694	,868
Faktör 3: Fiili Kürt Siyasetine Duyulan Tepki	1,776	8,206	,713
Faktör 4: Güvenlik İhtiyacı	1,413	6,822	,843
Faktör 5: Ekonomik Destek	1,149	6,374	,679
Toplam		61,339	,921
KMO Measure of Sampling Adequacy : ,926			
Bartlett's Test of Sphericity : $X^2= 5031,985$; df : 406; p=,000			

Üçüncü faktör güvenlik hizmetleriyle ilgili maddelerden oluşmaktadır. Ancak bu maddeler bölgedeki güvenlik sorunu nedeniyle bölgede en çok oyu alan siyasi aktörlere dönük eleştirileri kapsayan maddelerdir. Güney Doğu Anadolu Bölgesi'nde egemen bir siyasal hareket olan HDP ve bu hareketin ilişkisini gizlemediği PKK terör örgütünün başını çektiği fiili Kürt siyasetine bölge halkının güvenlik konusunda duyacağı tepki, güvenlik ihtiyacının devleti olduğu kadar bölge siyasetini de ilgilendirmesi nedeniyle önemlidir. Güvenlik konusunda devlete olan eleştirilerin yer aldığı maddeler ise başka bir faktörde gruplanmıştır. Dolayısıyla Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki egemen siyasal aktörlere duyulan tepki "fiili Kürt siyasetine duyulan tepki" başlığıyla ayrı bir faktör olarak tanımlanmıştır. Toplam varyansın yüzde 8,206'sının açıklandığı faktör 3 maddeden oluşmakta ve güvenilirlik değeri $\alpha=,713$ 'tür. Faktörün öz değeri ise 1,776'dır (Tablo 2). En yüksek faktör yükü ($,809$) "Bölgemizdeki can güvenliği sorununun tek sorumlusu en çok oyu alan HDP'nin izlediği siyasettir" maddesinde, en düşük faktör yükü ($,535$) ise "en önemli sorunumuz can güvenliğimizin sağlanmasıdır" maddesinde gerçekleşmiştir. Maddelerin genel ortalaması 2,918'dir. Maddelerde gerçekleşen ortalamalar, genel olarak fiili Kürt siyasetine duyulan tepkinin kararsızlık boyutunda olduğunu göstermektedir (Tablo 1).

Çalışmanın dördüncü faktörü bölge halkının güvenlik konusunda devlete dönük eleştirilerinin ifade edildiği 3 maddeden oluşmaktadır. Bu faktör "güvenlik ihtiyacı" olarak tanımlanmıştır. Özdeğeri 1,413 olan faktörde toplam varyansın yüzde 6,822'si açıklanmış ve güvenilirlik değeri $\alpha=,843$ 'tür (Tablo 2). "Bölgemizdeki can güvenliği konusunda devlet sorumluluklarını yerine getirememektedir" maddesi en yüksek faktör yüküyle ($,817$) yüklenirken, "Can güvenliğimiz yok" maddesi ise en düşük faktör yüküne ($,617$) sahip olmuştur. Maddelerin genel aritmetik ortalaması 3,197'dir. Faktörde yer alan yargılar ele alındığında gerçekleşen bu ortalama, devletin sağlaması gereken güvenlik hizmetlerinin yeterliliği konusunda vatandaşın genel olarak kararsız olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda bu ortalama, devletin sağlaması gereken güvenlik hizmetinde yetersiz olduğu görüşünün onaylanacağı ortalama değere çok yakındır (Tablo 1).

Çalışmanın beşinci ve son faktörü ise geçici zorunlu göç eden vatandaşlara sağlanan ekonomik yardım ile ilgili maddelerden oluşmaktadır. Dolayısıyla bu faktör "ekonomik destek" olarak tanımlanmıştır. Toplam varyansın yüzde 6,374'ünün açıklandığı faktörün öz değeri 1,149, güvenilirlik katsayısı ise $\alpha=,679$ 'dur (Tablo 2). Toplam 3 maddenin yer aldığı faktörde "Banka ve diğer kredi borçları için devletin kolaylıklar sağlayacağını düşünüyorum." Maddesi en yüksek faktör yüküne ($,678$) sahip olurken; "Devletin terör nedeniyle uğradığımız zararı (ev, iş yeri gibi) karşılayacağına inanıyorum" maddesi ise en düşük ($,506$) faktör yüküyle yüklenmiştir. Maddelerin aritmetik ortalaması ise 2.750 olarak gerçekleşmiştir (Tablo 1). Bu ortalama devletin ekonomik desteğinin yeterli olup olmadığı konusunda araştırmaya katılanların kararsız olduğunu göstermektedir.

Çalışmada tanımlanan 5 faktörün aritmetik ortalamaları genel olarak değerlendirildiğinde; vatandaşların "eğitim", "fiili Kürt siyasetine duyulan tepki", "güvenlik ihtiyacı" ve "ekonomik destek" faktörlerinde yer alan yargılara katılma durumu açısından kararsız oldukları söylenebilir. Çünkü bu faktörlerde yer alan maddelerin aritmetik ortalamaları 2,60 ile 3,40 arasında gerçekleşmiştir. Araştırmaya katılanların 5'li Likert ölçeğinde verdikleri cevap skalası dikkate alınarak çalışmanın yöntem bölümünde yapılan tanımlamada bu iki değer arası "kararsız" olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla çatışmalar nedeniyle evlerini geçici olarak terk eden vatandaşlar güvenlik, ekonomik destek ve eğitim hizmetleriyle ilgili olarak devletin görevlerini yeterince yerine getirip getiremediği konusunda kararsız durumdadır. Sağlık ve sosyal hizmet alanında ise araştırmaya katılanların görüşleri "katılmıyorum" yönündedir. Bu hizmet alanındaki yargıların genel aritmetik ortalaması 2,32 olarak gerçekleşmiştir.

4.3. Devlet İtibarıyla İlgili Ortalamalar

Araştırmaya katılanların devletle ilgili genel algılarının tespiti amacıyla oluşturulan soru formunun ikinci bölümünde yer alan yargılar, doğrudan devlete dönük güven düzeyini, ülkenin birlik ve bütünlüğüyle ilgili algıları, bölgenin ekonomik geleceği ile ilgili düşünceleri ve bölgede en fazla oyu alan fiili

Kürt siyasetine olan yaklaşımı ele alan ifadelerdir. Soru formunda bölgede en fazla oy alan siyasal aktörlere dönük algılarla ilgili yargıların bulunması, devlete ve devletin sorumluluklarıyla ilgili ortaya çıkan algının karşılaştırılması fırsatı vermektedir. Soru formunda devlete dönük algıyı ölçen yargılarla birlikte PKK ile açık ilişkisinden dolayı güvenlik konusunda fiili Kürt siyasetine dönük yargılar da yer almıştır. Bu yargılarla ilgili olarak gerçekleşen aritmetik ortalamalar Tablo 3'te görülmektedir.

Tablo 3. Devlete, Siyasi Aktörlere ve Geleceğe Dönük İnanç Ortalamaları

MADDELER	N	En Düşük Değer	En Yüksek Değer	Ortalama	Standart Sapma
Operasyonlar sonrasında tekrar evimize döneceğimize inanıyorum	350	,00	5,00	2,8943	1,48448
Bu yaşanan süreç Türkiye'deki birlik ve kardeşliği daha da güçlendirecektir	350	,00	5,00	2,5943	1,46437
Yapılan operasyonlarda devlete olan güvenim tamdır	350	,00	5,00	2,5171	1,42169
Bölgemizde en çok oyu alan HDP'ye karşı bölge halkının güveni sarsılmıştır	350	,00	5,00	2,8371	1,42603
Bu yaşanan süreç Türkiye'deki birlik ve kardeşliği zayıflatacaktır	350	,00	5,00	3,0743	1,47186
Çatışmaların yeniden başlamasının sorumlusu PKK'dır	350	,00	5,00	2,5743	1,42990
HDP'nin izlediği siyaset çatışmaları yeniden başlatmıştır	350	,00	5,00	2,5771	1,43175
Çatışmaların yeniden başlamasının sorumlusu devlettir	350	,00	5,00	3,1629	1,49662
Çatışma ortamı bittiğinde daha iyi bir geleceğimiz olacak	350	,00	5,00	2,7657	1,41299
Barış ortamı bütünüyle sağlandığında yatırımlar artacaktır	350	,00	5,00	3,0600	1,37699
Valid N (listwise)	350				

Tablo 3'te yer alan yargılardan 1,80 ile 2,60'ın arasında gerçekleşen "Bu yaşanan süreç Türkiye'deki birlik ve kardeşliği daha da güçlendirecektir", "Yapılan operasyonlarda devlete olan güvenim tamdır", "Çatışmaların yeniden başlamasının sorumlusu PKK'dır" ve "HDP'nin izlediği siyaset çatışmaları yeniden başlatmıştır" maddelerinde araştırmaya katılanların cevabı "katılmıyorum" olmuştur. "Operasyonlar sonrasında tekrar evimize döneceğimize inanıyorum", "Bölgemizde en çok oyu alan HDP'ye karşı bölge halkının güveni sarsılmıştır", "Bu yaşanan süreç Türkiye'deki birlik ve kardeşliği zayıflatacaktır", "Çatışmaların yeniden başlamasının sorumlusu devlettir", "Çatışma ortamı bittiğinde daha iyi bir geleceğimiz olacak." ve "Barış ortamı bütünüyle sağlandığında yatırımlar artacaktır" maddelerinin aritmetik ortalaması ise 2,61 ile 3,40 arasında gerçekleşmesi nedeniyle bu maddeler için araştırmaya katılanlar genellikle kararsızım cevabı vermiştir. Genel olarak bakıldığında çatışmalar nedeniyle geçici zorunlu göç eden vatandaşlar devlete, fiili Kürt siyasetine ve geleceğe ilişkin genel algılarında çok güçlü olmasa da bir olumsuzluk söz konusudur.

4.4. Çatışma Döneminde Sunulan Hizmetlerin Devlet İtibarına Etkisi

Çalışmada, geçici zorunlu göç edenlerin aldıkları kamu hizmetlerinin devlete dönük genel algılarının nasıl etkilendiğinin tespiti amacıyla regresyon analizi yapılmıştır. Bu kapsamda faktör analiziyle tanımlanan kamu hizmet faktörleri ile araştırmaya katılanların devlete olan güvenleri, ülkenin birlik ve bütünlüğüne olan inançları, bölgenin ekonomik geleceğiyle ilgili görüşleri ve fiili Kürt siyasetine dönük genel algıları bağlamında elde edilen veriler analiz edilmiştir. Analize göre araştırmaya katılanların bu konularla ilgili algılarının hizmet faktörlerinden çoğunlukla etkilendiği görülmüştür.

Analizde, yapılan hizmetlerin "operasyonlar sonrasında eve döneceğime inanıyorum" algısı üzerinde yüzde 19 oranında anlamlı bir açıklayıcı olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılanlara verilen eğitim hizmetlerinde yapılacak bir artış, operasyonlar sonrasında eve döneceği inancını yüzde 45 oranında artırmaktadır. Ekonomik yardımlarda gerçekleşecek bir artışta ise eve dönme inancı yüzde 25 oranında artmaktadır. Bununla birlikte güvenlik sorunu üzerinden hem devlete hem de fiili Kürt siyasetine dönük eleştirilerin dile getirildiği "güvenlik ihtiyacı" (%21) ve "fiili Kürt siyasetine duyulan tepki" (%33) faktörlerinde meydana gelecek bir artış da eve dönme inancını güçlendirmektedir (Tablo 4). Bu iki faktör açısından gerçekleşen sonuç, araştırmaya katılanların devlete ve fiili Kürt siyasetine dönük eleştirilerindeki artışta bile eve dönme inançlarının daha da güçlendiğini göstermektedir. Eve dönme inancı açısından güvenlik konusunda Fiili Kürt siyasetine duyulan tepki ile devlete duyulan eleştiri kıyaslandığında; fiili Kürt siyasetine duyulan tepkinin daha yüksek bir oranda bu inancı etkilediği görülmektedir. Dolayısıyla güvenlik konusunda fiili Kürt siyasetine yapılan eleştiri, araştırmaya katılanların gelecekle ilgili olumlu düşünceleri açısından daha büyük bir etki yapmaktadır. Ayrıca güvenlik konusunda hem devlete hem de fiili Kürt siyasetine olan eleştirilerdeki her bir artışta eve dönme inancının güçlendirmesi, araştırmaya katılanların ülkenin geleceğiyle ilgili olumlu bir bakışa sahip olduklarını göstermektedir. Çünkü güvenliğin sağlanması konusundaki yakınmaları arttığında bile eve dönme inançları güçlenmektedir.

Hizmet faktörleri, araştırmaya katılanların "Yaşanan süreç Türkiye'deki birlik ve beraberliği daha da güçlendirecektir" algısı üzerinde anlamlı (P=,000) bir açıklayıcıdır. Dolayısıyla çatışmalar nedeniyle geçici zorunlu göç yapan vatandaşların aldığı kamu hizmetleri, yaşanan sürecin Türkiye'deki birlik ve beraberliği daha da güçlendireceği konusundaki algıda meydana gelecek bir değişimin yüzde 32'sini açıklamaktadır.

Buna göre fiili Kürt siyasetine duyulan tepkide meydana gelecek bir birimlik artış yüzde 52, sağlık ve sosyal alandaki hizmetlerde meydana gelecek bir birimlik artış yüzde 44; eğitim hizmetlerinde gerçekleşecek bir birimlik artış yüzde 36 ve ekonomik yardımlarda oluşacak bir birimlik artış yüzde 20 oranında sürecin Türkiye'deki birlik ve beraberliği güçlendireceği inancını pekiştirmektedir. Buna karşın, güvenlik ihtiyacında ortaya çıkacak bir birimlik artış bu inancı yüzde 20 oranında zayıflatmaktadır (Tablo 5). Bu sonuçlar, süreç sonunda Türkiye'deki birlik ve beraberliğin güçleneceği algısı üzerindeki en büyük etkenin fiili Kürt siyasetine duyulan tepki olduğunu göstermektedir. Fiili Kürt siyasetine duyulan tepki arttıkça bu algıda pekişmektedir. Devletin güvenlik konusundaki sorumluluklarını yerine getirememesi durumunda ise Türkiye'deki birlik ve beraberliğin güçleneceği algısı zayıflamaktadır. Dolayısıyla sağlık, sosyal, eğitim ve ekonomik alanlarda sunulacak hizmetlerle birlikte devletin güvenlik sorununu da önlemesi Türkiye'nin birlik ve bütünlüğü açısından önem taşımaktadır. Ayrıca fiili Kürt siyasetine duyulan tepki vatandaşın devletle karşı daha olumlu bir algı beslemesini sağlamaktadır.

Sunulan hizmetler "Yapılan operasyonlarda Devlete olan güvenim tamdır" algısı üzerinde anlamlı ($p=,000$) bir açıklayıcıdır. Diğer bir anlatımla, operasyonlarda devlete olan güven düzeyinde meydana gelecek değişimin yüzde 48'i sunulan hizmetler tarafından açıklanmaktadır. Dolayısıyla fiili Kürt siyasetine duyulan tepkide gerçekleşecek bir artışta yüzde 66, sağlık ve sosyal alandaki hizmetlerin artışında yüzde 60, ekonomik yardımların artmasında yüzde 32 ve eğitim hizmetlerindeki artışta yüzde 24 oranıyla operasyonlarda devlete olan güven artmaktadır. Buna karşın güvenlik ihtiyacında meydana gelecek bir artış operasyonlardaki devlete olan güveni yüzde 16 oranında azaltmaktadır. Sağlık, sosyal, eğitim ve ekonomik hizmet alanlarında olduğu gibi güvenlik sorunu temelinde fiili Kürt siyasetine duyulan tepki arttıkça operasyonlarda devlete olan güven de artmaktadır.

Tablo 4. Regresyon Analizi Sonuçları

Operasyonlar sonrasında eve döneceğime inanyorum	= 2,894	+ ,445 Eğitim (,000)
		+ ,326 Fiili Kürt Siyasetine Duyulan Tepki (,000)
		+ ,217 Güvenlik İhtiyacı (,003)
		+ ,252 Ekonomik Destek (,001)
		$R^2=,190; F_{(5-349)}= 16,143; P=,000$
Yaşanan süreç Türkiye'deki birlik ve beraberliği daha da güçlendirecektir	= 2,594	+ ,441 Sağlık ve Sosyal Hizmet (,000)
		+ ,357 Eğitim (,000)
		+ ,523 Fiile Kürt Siyasetine Duyulan Tepki (,000)
		+ -,200 Güvenlik İhtiyacı (,002)
		+ ,209 Ekonomik Destek (,002)
$R^2=,316; F_{(5-349)}=,31,759 P=,000$		
Yapılan operasyonlarda Devlete olan güvenim tamdır	= 2,517	+ ,597 Sağlık ve Sosyal Hizmet (,000)
		+ , 235 Eğitim (,000)
		+ ,663 Fiili Kürt Siyasetine Duyulan Tepki (,000)
		+ -,163 Güvenlik İhtiyacı (,003)
		+ ,318 Ekonomik Destek (,000)
$R^2=,483; F_{(5-349)}= 64,263; P=,000$		
Bölgede en çok oyu alan HDP'ye karşı halkın güveni sarsılmıştır	= 2,837	+ ,276 Sağlık ve Sosyal Hizmet (,000)
		+ ,308 Eğitim (,000)
		+ ,722 Fiili Kürt Siyasetine Duyulan Tepki (,000)
		+ ,187 Ekonomik Destek (,003)
		$R^2=,356; F_{(5-349)}= 38,098; P=,000$
Yaşanan süreç Türkiye'deki birlik ve kardeşliği zayıflatacaktır	= 3,074	+ ,348 Fiili Kürt Siyasetine Duyulan Tepki (,000)
		+ ,461 Güvenlik İhtiyacı (,000)
		+ -,210 Ekonomik Destek (,004)
		$R^2=,183; F_{(5-349)}= 15,281; P=,000$
Çatışmaların yeniden başlamasının sorumlusu PKK'dır	= 2,574	+ ,341 Sağlık ve Sosyal Hizmet (,000)
		+ ,197 Eğitim (,001)
		+ , 773 Fiili Kürt Siyasetine Duyulan Tepki (,000)
		$R^2=,369; F_{(5-349)}= 40,244; P=,000$
HDP'nin izlediği siyaset çatışmaları yeniden başlatmıştır	= 2,577	+ ,396 Sağlık ve Sosyal Hizmet (,000)
		+ ,233 Eğitim (,000)
		+ ,582 Fiili Kürt Siyasetine Duyulan Tepki (,000)
		+ -,186 Güvenlik İhtiyacı (,004)
		+ ,184 Ekonomik Destek (,005)
$R^2=,301; F_{(5-349)}= 29,588; P=,000$		
Çatışmaların yeniden başlamasının sorumlusu devlettir	= 3,163	+ ,198 Eğitim (,011)
		+ -,181 Fiili Kürt Siyasetine Duyulan Tepki (,020)
		+ ,267 Güvenlik İhtiyacı (,001)

			$R^2=,077; F_{(5-349)}= 5,715; P=,000$
Çatışma ortamı bittiğinde daha iyi bir geleceğimiz olacak	= 2,766		+ ,404 Sağlık ve Sosyal Hizmet (,000)
			+ ,270 Eğitim (,000)
			+ ,371 Fiili Kürt Siyasetine Duyulan Tepki (,000)
			+ ,230 Ekonomik Destek (,001)
			$R^2=,213; F_{(5-349)}= 18,648; P=,000$
Barış ortamı bütünüyle sağlandığında bölgede yatırımlar artacaktır	= 3,060		+ ,347 Sağlık ve Sosyal Hizmet (,000)
			+ ,274 Eğitim (,000)
			+ ,286 Ekonomik Destek (,000)
			$R^2=,155; F_{(5-349)}= 12,617; P=,000$

p değerleri parantez içinde verilmiştir.

Analizler geçici göç eden vatandaşlara sunulan hizmetlerin “Bölgede en çok oyu alan HDP’ye karşı halkın güveni sarsılmıştır” yargısı üzerinde anlamlı ($p=,000$) bir açıklayıcı olduğunu göstermekte ve bu yargıda meydana gelecek bir değişimin yüzde 37’si alınan hizmetlerle açıklanabilmektedir. Güvenlik ihtiyacı faktörü dışındaki diğer 4 faktör HDP’ye karşı güvenin sarsıldığı algısı üzerinde etkilidir. Buna göre “fiili Kürt siyasetine duyulan tepki” faktöründe meydana gelecek bir artış yüzde 72 oranında, “eğitim” faktöründe meydana gelecek bir artış yüzde 31 oranında, “sağlık ve sosyal hizmet” faktöründe meydana gelecek bir artış yüzde 28 oranında ve “ekonomik destek” faktöründe meydana gelecek bir artış yüzde 19 oranında HDP’ye karşı halkın güveninin sarsıldığı görüşünü etkilemektedir (Tablo 5). Bu sonuçlar sağlık, sosyal, ekonomik ve eğitim alanlarında devlet tarafından bölge halkına verilen hizmetin artmasıyla birlikte HDP’ye olan güvenin azaldığını göstermektedir. Güvenliğin sağlanması sorunu çerçevesinde Fiili Kürt siyasetine dönük eleştiriler arttıkça HDP’nin halk nezdinde güvenilirliğini kaybettiği inancı büyük bir oranla (yüzde 72) artmaktadır.

Hizmet faktörleri araştırmaya katılanların “Yaşanan süreç Türkiye’deki birlik ve kardeşliği zayıflatacaktır” algısı üzerinde anlamlı ($p=,00$) bir açıklayıcıdır. Diğer bir ifadeyle bu algıda meydana gelecek bir değişimin yüzde 18’i alınan hizmetlerle açıklanmaktadır. Analizde anlamlı bir etkisi bulunan “güvenlik ihtiyacı” faktöründe meydana gelecek bir artış yüzde 46 oranında, “Fiili Kürt siyasetine duyulan tepki” faktöründe oluşacak bir artış ise yüzde 35 oranında bu algıyı güçlendirmektedir. Buna karşın “ekonomik destek” faktöründe meydana gelecek bir artış, Türkiye’deki birlik ve beraberliğin zayıflayacağı inancını yüzde 21 oranında azaltmaktadır (Tablo 5). Dolayısıyla devletin güvenlik konusundaki sorumluluklarını yerine getirememesinden ve güvenlik ihtiyacı konusunda fiili Kürt siyasetine duyulan eleştirilerin artmasından Türkiye’deki birlik ve beraberlik inancı olumsuz etkilenmektedir. Zorunlu geçici göç eden vatandaşlara sağlanan ekonomik desteğin artması ise Türkiye’nin birlik ve beraberliğinin güçleneceği inancını pekiştirmektedir.

Devletin eğitim, sağlık ve sosyal alanlarda sunduğu hizmet ile güvenlik konusunda fiili Kürt siyasetine duyulan tepki araştırmaya katılanların “Çatışmaların yeniden başlamasının sorumlusu PKK’dır” algısı üzerinde anlamlı ($P=,000$) bir açıklayıcıdır. Bu algıda oluşacak bir değişimin yüzde 37’si eğitim, sağlık ve sosyal hizmetler ile fiili Kürt siyasetine duyulan tepkiye dayalı olarak gerçekleşmektedir. Buna göre fiili Kürt siyasetine duyulan tepkide oluşacak bir artış yüzde 77 oranında, sağlık ve sosyal hizmetlerdeki bir artış yüzde 34 oranında ve eğitim hizmetlerindeki bir artış yüzde 20 oranında çatışmaların sorumlusunun PKK olduğu inancını artırmaktadır (Tablo 5). Dolayısıyla güvenliğin sağlanması konusunda fiili Kürt siyasetine olumsuz bakışın artmasına bağlı olarak PKK’yı suçlayan görüşün de artması önemli bir sonuçtur. Çünkü bu durum, bir anlamda halkın algısında PKK ve fiili Kürt siyasetinin bir arada temsil edildiği görüşünü araştırmaya dayalı olarak ortaya koymaktadır.

Kamu hizmetleriyle ilgili olarak belirlenmiş olan faktörler “HDP’nin izlediği siyaset çatışmaları yeniden başlatmıştır” algısı üzerinde anlamlı ($P=,000$) bir açıklayıcıdır. Dolayısıyla bu algıda meydana gelecek bir değişimin yüzde 30’u ilgili faktörlerin etkisiyle oluşmaktadır. Buna göre “fiili Kürt siyasetine duyulan tepki” faktöründe gerçekleşecek bir artış yüzde 58, “sağlık ve sosyal hizmet” faktöründe gerçekleşecek bir artış yüzde 40, “eğitim” faktöründe oluşacak bir artış yüzde 23 ve “ekonomik destek” faktöründe gerçekleşecek bir artış yüzde 18 oranında HDP’nin siyaseti nedeniyle çatışmaların başladığı algısını güçlendirmektedir. Buna karşın “güvenlik ihtiyacı” faktöründe meydana gelecek bir artış bu algıyı yüzde 19 oranında azaltmaktadır (Tablo 5). Bu sonuçlar, hizmetlerde gerçekleşecek bir artışın HDP’ye olan eleştiriye artırdığını, buna karşın güvenlik konusunda devleti sorumlu tutan görüşte meydana gelecek bir artışın ise HDP’ye olan desteği artırdığını göstermektedir. Ancak bu destek oranı fiili Kürt siyasetine duyulan tepkiye dayalı olarak HDP’ye yöneltilen eleştirinin oldukça gerisinde kalmaktadır.

Araştırmaya katılanların “çatışmaların yeniden başlamasının sorumlusu devlettir” algısı üzerinde “eğitim”, “fiili Kürt siyasetine duyulan tepki” ve “güvenlik ihtiyacı” faktörleri anlamlı bir açıklayıcıdır. Diğer bir ifadeyle çatışmalarının yeniden başlamasının sorumlusunun devlet olduğu algısında meydana gelecek bir değişimin sadece yüzde 7’si sunulan hizmetler tarafından açıklanmaktadır. Dolayısıyla devletin

çatışmaların başlamasının sorumlusu olduğu algısı, güvenlik hizmetlerinin yetersizliği nedeniyle devleti eleştiren görüş de dahil olmak üzere diğer bütün hizmet alanları açısından oldukça düşük bir oranda etkilenmektedir. Çünkü Tablo 5'e bakıldığında HDP'ye olan güvenin sarsıldığı algısında meydana gelecek bir değişimin yüzde 36'sı, çatışmaların sorumlusunun PKK olduğu algısında meydana gelecek bir değişimin yüzde 37'si, çatışmaların sorumlusunun HDP olduğu algısında meydana gelecek bir değişimin yüzde 30'u hizmet faktörleri tarafından açıklanmaktadır. Çatışmaların yeniden başlamasındaki sorumlunun devlet olduğu algısı üzerinde anlamlı bir etken olan faktörlere bakıldığında; "eğitim" faktöründeki bir artış yüzde 20, "güvenlik ihtiyacı" faktöründeki bir artışın ise yüzde 27 oranında bu algıyı güçlendirmektedir. "Fiili Kürt siyasetine duyulan tepki" faktöründe gerçekleşecek bir artışta ise çatışmalarda Devleti sorumlu tutan bakış yüzde 18 oranında azaltılmaktadır (Tablo 5).

Hizmet faktörleri "Çatışma ortamı bittiğinde daha iyi bir geleceğimiz olacak" algısı üzerinde anlamlı bir açıklayıcıdır. Faktörlerde gerçekleşecek bir artış, bu algıda yüzde 21 oranında bir değişim yaratmaktadır. Buna göre sağlık ve sosyal hizmetlerde gerçekleşecek bir artış yüzde 40, fiili Kürt siyasetine yönelik eleştiride oluşacak bir artış yüzde 37, eğitim hizmetlerinde oluşacak bir artış yüzde 27 ve devletin sağladığı ekonomik destekten duyulan memnuniyette sağlanacak bir artış yüzde 23 oranında çatışmalar bittiğinde daha iyi bir geleceğin olacağı görüşünü pekiştirmektedir (Tablo 5). Dolayısıyla devletin sağlık, sosyal, eğitim, ekonomik ve güvenlik hizmetlerine bağlı memnuniyet düzeyinde gerçekleşecek bir artış araştırmaya katılanların geleceğe bakışını olumlu yönde etkilemektedir.

Faktörler "Barış ortamı bütünüyle sağlandığında bölgede yatırımlar artacaktır" algısı üzerinde anlamlı (p=,000) bir açıklayıcıdır. Diğer bir ifadeyle "sağlık ve sosyal hizmet", "eğitim" ve "ekonomik destek" faktörleri barış ortamının sağlanmasıyla birlikte bölgeye olan yatırımların artacağı algısındaki değişimin yüzde 15'ini açıklamaktadır. Buna göre sağlık ve sosyal hizmet alanında gerçekleşecek bir artış yüzde 35, ekonomik yardımlarda oluşacak bir artış yüzde 29 ve eğitim hizmetlerinde sağlanacak bir artış ise yüzde 27 oranında barış ortamıyla birlikte bölgedeki yatırımların artacağı düşüncesi güçlendirmektedir (Tablo 5). Dolayısıyla devletin sağlık, sosyal, eğitim ve ekonomi alanındaki hizmetlerin vatandaşlar üzerinde bölgenin refahı konusunda daha olumlu bir algı yaratacağı söylenebilir.

Sonuç

Bu çalışma PKK terör örgütünün Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki bazı şehir merkezlerinde kazdığı hendekler nedeniyle güvenlik güçlerinin başlattığı operasyonlarda geçici zorunlu göç eden vatandaşların aldıkları kamu hizmetinin devlet itibarına etkisini ele almaktadır. Çalışmanın yapıldığı dönem olan 2016'nın Nisan, Mayıs ve Haziran ayları dikkate alındığında; PKK'nın bölgede silahlı etkin bir güç olarak var olması vatandaşların algılarını manipüle etme gücünü ortaya koymaktadır. Dolayısıyla yaşanan sürecin doğrudan etkisi altında kalan vatandaşlar üzerinde yapılan bu araştırmada, bölgedeki düzenin sağlanmasında ana sorumlu olan devletin itibarı açısından olumsuz bir durum söz konusudur. Bu bakımdan bölgedeki krizin olumlu bir şekilde atlatılabilmesi için sağlanan kamu hizmetlerinin devlet itibarı üzerinde önemli bir etkisi vardır.

Çalışmada operasyonlar nedeniyle Mardin'e geçici zorunlu göç eden vatandaşların aldığı kamu hizmetlerinin tespiti amacıyla faktör analizi yapılmıştır. Araştırmada zorunlu göçte tabi olan vatandaşların içinde buldukları şartlar itibarıyla en çok ihtiyaç duyacakları sağlık, sosyal, eğitim, güvenlik ve ekonomik yardım hizmetleri çerçevesinde bir soru formu oluşturulmuştur. Bu soru formu ile elde edilmiş veriler faktör analizine tabi tutulmuş ve sonuç itibarıyla "sağlık ve sosyal", "eğitim", "ekonomik destek", "güvenlik ihtiyacı" ve "fiili Kürt siyasetine duyulan tepki" şeklinde tanımlanan 5 faktör elde edilmiştir. Soru formunda güvenlik hizmetleri kapsamında hazırlanan sorular iki ayrı faktöre ayrılmıştır. Çünkü, soru formunda güvenlik sorununun kaynağı olarak hem devlete hem de fiili Kürt siyasal hareketine dönük yargılar bulunmaktadır. Bu nedenle güvenliğin sağlanması konusunda devlete dönük eleştirilerin olduğu yargılar "güvenlik ihtiyacı" faktöründe, bölgede etkin bir siyasal güç olan fiili Kürt siyasetine dönük eleştirileri içeren yargılar ise "fiil Kürt siyasetine duyulan tepki" faktöründe toplanmıştır.

Gerçekleştirilen analizin ikinci bölümü, alınan hizmetlerin devletin itibarı üzerindeki etkisini ele almaktadır. Devletin itibarıyla ilgili genel algının tespiti amacıyla oluşturulan soru formunda, doğrudan devlete dönük güven düzeyini, ülkenin birlik ve bütünlüğünü, bölgenin ekonomik geleceğini ve fiili Kürt siyasal hareketine dönük yaklaşımları içeren yargılar hazırlanmıştır. Araştırmaya katılanların bu yargılara verdikleri cevaplarla elde edilen verilerin analizi sonucunda genellikle alınan hizmetin sağladığı memnuniyete bağlı olarak vatandaşların devlete karşı besledikleri güvenin, ülkenin ekonomik geleceği ve devletin birlik ve bütünlüğüyle ilgili olumlu algının arttığı görülmüştür.

Araştırmanın hem birinci bölümündeki faktörlerin hem de ikinci bölümündeki yargıların ortalamalarına bakıldığında; geçici zorunlu göç eden vatandaşların aldıkları hizmetlerle ilgili memnuniyet düzeylerinin genel olarak orta seviyede olduğu görülmektedir. Aynı şekilde devletin itibarının da orta düzeyde olduğu söylenebilir. Ancak yapılan regresyon analizlerinde hizmetlerde sağlanacak her artışın

devletin itibarını olumlu bir şekilde etkileyeceği sonucuna varılmaktadır. Bu durum, bölge halkının kriz döneminde desteğinin artması için sağlık, sosyal ve eğitim hizmeti ile ekonomik yardım gibi temel hizmetlere ağırlık verilmesi gerektiğini göstermektedir.

Yapılan analizlerde *sağlık, sosyal, eğitim ve ekonomik destek şeklinde sunulan hizmetlerin artışıyla birlikte:*

- Yaşanan sürecin Türkiye'deki birlik ve bütünlüğü güçlendireceği inancı,
- Devlete olan güven,
- Bölgede en çok oyu alan HDP'ye olan güven kaybı,
- Çatışmaların sorumlusunun PKK olduğu algısı,
- HDP'nin izlediği siyasetin çatışmaları yeniden başlattığı algısı,
- Çatışmalar bittiğinde daha iyi bir geleceğin olacağı algısı,
- Barış ortamı bütünüyle sağlandığında bölgeye olan yatırımların artacağı algısı artış göstermektedir.

Bölgedeki vatandaşların güvenliğinin sağlanması konusunda devlete yönelik eleştirilerin artması:

- Yaşanan sürecin Türkiye'deki birlik ve beraberliği zayıflatacağı inancını,
- Devletin güven kaybını,
- Çatışmaların yeniden başlamasının sebebinin HDP'nin izlediği siyaset olmadığı inancını,
- Çatışmaların yeniden başlamasının sorumlusunun devlet olduğu inancını, artırmaktadır.

Bölgede güvenliğin sağlanamaması konusunda en fazla oyu alan fiili Kürt siyasetine duyulan tepkide meydana gelecek bir artışla birlikte ise:

- Yaşanan sürecin Türkiye'deki birlik ve beraberliği güçlendireceği inancı,
- Devlete olan güven,
- Bölgede en çok oyu alan HDP'nin güven kaybı,
- Çatışmaların yeniden başlamasının sorumlusunun PKK olduğu inancı,
- HDP'nin izlediği siyasetin çatışmaları yeniden başladığı inancı,
- Çatışmaların yeniden başlamasındaki sorumlunun devlet olmadığı inancı,
- Çatışma ortamı sona erdiğinde daha iyi bir geleceğin olacağı inancı güçlenmektedir.

Yukarıda verilen sonuçların daha iyi anlaşılabilmesi için genel bir değerlendirme yapıldığında; devletin güvenliği sağlama görevini yerine getiremediği düşüncesinin devletin itibarı üzerindeki olumsuz etkisinin oldukça düşük olduğu söylenebilir. Çünkü "güvenlik ihtiyacı" faktörünün devlete dönük olumsuz algıyı açıklama oranı oldukça düşük oranlarda gerçekleşmiştir. Buna karşın fiili Kürt siyasetine duyulan tepkideki bir artış çok daha büyük bir etkiyle devlete dönük algıyı olumlu bir şekilde etkilemektedir. Ayrıca Fiili Kürt siyasal hareketine olumsuz bakıştaki artışla birlikte PKK'yı suçlayan görüşte de önemli bir artış meydana gelmektedir. Bu durum, fiili Kürt siyasetine en fazla destek veren bölge halkının PKK ve fiili Kürt siyasetinin bir arada temsil edildiğine olan inancının güçlü olduğu şeklinde yorumlanabilir. Dolayısıyla bu sonuç, bir araştırmanın verileriyle ortaya konması bakımından önemlidir.

Bu araştırmanın operasyonlar nedeniyle süreçten doğrudan olumsuz bir şekilde etkilenen vatandaşlarla yapılması ve çatışma döneminde PKK'nın baskısının devam etmesi nedeniyle bölge insanının devlete karşı eleştirisinin yoğun olduğu bir dönemi kapsamaktadır. Bu dönemde ortaya çıkan algı ile süreç tamamlandıktan sonra gerçekleşecek algı arasında farklılıklar olabilecektir. Bu farklılığın sürecin başarılı bir şekilde tamamlanmasına ve gerekli hizmetlerin verilmesine bağlı olarak devlet itibarı lehine olacağı düşünülebilir. Dolayısıyla, operasyonlar başarılı bir şekilde tamamlandıktan sonra evlerine dönen vatandaşlarla gerçekleştirilecek bir yeni bir araştırma, konunun daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacaktır. Ancak gerek finansman sorunu ve gerekse bölgede benzer bir çalışma yapmanın güçlüğü nedeniyle yeni bir araştırma yürütülemez.

KAYNAKÇA

- AKDAĞ, Mustafa ve ARKLAN, Ümit (2013). "Kamu Yönetiminde Kriz Yönetimi", *The Journal of Academic Social Science Studies*, C. 6, S. 4, s.33-55.
- ALTUN, Nurullah (2013). "Modern Türkiye'de Kimlik: Kürt Kimliğinden Kürt Sorununa", *Akademik İncelemeler Dergisi*, C.8, S. 2, s. 45-67.
- ARAKON, Maya (2010). "Ayrılmakçı Kürt Hareketinin Tarihsel Dinamiklerine Kısa Bir Bakış", *Alternatif Politika*, C.2, S. 2, s.175-194.
- BERG, Linda and HJERM, Mikael (2010). "National Identity and Political Trust", *Perspectives on European Politics and Society*, V.11, I.4, s. 390-407.
- CEYLAN, Ali K. (2012). *Terör*, İstanbul: Yenyüzyıl Yayınları.
- CREPAZ, Markus M.L. (2008). *Trust Beyond Borders*, ABD: The University of Michigan Press.
- CHRISTENSEN, Tom and LAEGRIED, Per (2005). "Trust in Government: The Relative Importance of Service Satisfaction, Political Factors, and Demography", *Public Performance & Management Review*, V.28, I.4, pp.487-511.
- EKİNCİ, Tark Z. (2011). *Kürt Siyasal Hareketlerinin Sınıfsal Analizi*, İstanbul: Sosyal Tarih Yayınları.
- EROĞLU, Erhan ve SOLMAZ, Başak (2012). "Kurumsal İtibar Araştırması ve Bir Uygulama Örneği", *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, C.1, S.4, s.1-18.

- FOMBRUN, Charles J. vd. (2000). "The Reputation QuotientSM: A Multi Stakeholder Measure of Corporate Reputation", *A Journal of Brand Management*, V.7, I.4, pp.241-255.
- GÜL, Talip (2012). *Terör ve Terörizm*, İstanbul: ARK Kitapları.
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=%C4%B0T%C4%B0BAR, Erişim Tarihi: 2017.03.29.
- İŞİK, Mehmet (2011). *Türkiye'nin Derin Tarihi*, İstanbul: Yediveren Yayınları.
- JOHNSON, Iryna (2005). "Political Trust in Societies Under Transformation", *International Journal of Sociology*, V.35, I.2, pp.63-84.
- KADIBEŞEGİL, Salim (2013). *İtibar Yönetimi*, İstanbul: Mediat Yayınları.
- KALAYCI, Şeref (2006). "Faktör Analizi", (Ed.) Şeref Kalaycı, *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, Ankara: Asil Yayın Dağıtım, s.322-331.
- KARATEPE, Selma (2008). "İtibar Yönetimi: Halkla İlişkilerde Güven Yaratma", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, C.7, S.23, s.77-97.
- KARAKÖSE, Turgut (2012). *Kurumların DNA'sı İtibar ve Yönetimi*, Ankara: Nobel Yayınları.
- KAYIŞ, Aliye (2006). "Güvenilirlik Analizi", (Ed.) Şeref Kalaycı, *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, Ankara: Asil Yayın Dağıtım, s.403-419.
- KUZU, Ali (2009). *Terör mü Kürt Sorunu mu?*, İstanbul: Kariyer Yayıncılık.
- LEE, Aie Lie (1994). "Economics vs. Values in Political Trust in Korea", *Studies in Comparative Interpersonal Development*, V.29, I.4, pp.25-40.
- MA, Deyong and YANG, Feng (2014). "Authoritarian Orientations and Political Trust in East Asian Societies", *East Asia*, V.31, pp.323-341.
- OKAY, Ayla ve OKAY, Aydemir (2016). *Halkla İlişkiler Kavram Strateji ve Uygulamaları*, İstanbul: Der Yayınları.
- ÖZEREN, Süleyman vd. (2012). "Bireylerin Terör Örgütlerine Katılmasına Etki Eden Faktörler Üzerine Bir Alan Çalışması: PKK/KCK Örneği", *International Journal of Security and Terrorism*, C.3, S.2, s.57-83.
- ÖZKAN, Ersan ve ÖZDEMİR, Habib (2014). "Nitelikli Terör Örgüt Üyesi Kaynağı: KCK Siyaset Akademisi Örnek Olay", *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C.11, S.28, s.49-60.
- PAINTER, David Lynn (2015). "Online Political Public Relations and Trust: Source and Interactivity Effects in The 2012 U.S. Presidential Campaign", *Public Relations Review*, V.41, S.5, s.801-808.
- PELTEKOĞLU, Filiz Balta (2016). *Halkla İlişkiler Nedir?*, İstanbul: Beta Basım.
- SCHOON, Ingrid vd. (2010). "Social Status, Cognitive Ability, and Educational Attainment as Predictors of Liberal Social Attitudes and Political Trust", *Intelligence*, V.38, pp.144-150.
- VERČIĆ, Ana Tkacac and VERČIĆ, Dejan (2007). "Reputation as Matching Identities and Images: Extending Davies and Chun's (2002) Research on Gaps between the Internal and External Perceptions of the Corporate Brand", *Journal of Marketing Communications*, V.13, I.4, pp.277-290.
- WRY, Tyler and DEEPHOUSE, Davit L. (2006). "An Examination of the Relationship between Corporate Social Performance and Stakeholder Perceptions of Corporate Social Performance", <http://www.reputationinstitute.com/members/nyc06/wry.pdf>, Erişim tarihi: 2017.03.27.
- ZMERLİ, Sonja and CASTILLO, Juan C. (2015). "Income Inequality, Distributive Fairness and Political Trust in Latin America", *Social Science Research*, V.52, pp.179-192